

NEDJELJE KROZ LITURGIJSKU GODINU — A

22. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Jr 20,7—9; Rim 12,1—2;
Mt 16,21—27)

— *Tebi se to ne smije dogoditi!?*

Zašto? Isus naviješta svoj hod prema Jeruzalemu. On neće za njega dobro svršiti: uhvatit će ga, raspeti, ubiti. Petar se opire takvom ishodu događaja. On ima drugačije planove. Reagira ljudski. Tako to ne može biti.

Isus ostaje dosljedan. Došao je otkupiti čovjeka. Dati život svoj za svoje prijatelje. Došao je otrgnuti čovjeka iz vrtloga sebičnosti. To je nemoguće na ljudski način: sačuvati život svoj!

Svjestan je da je to mukotrpan put. Poput svih proroka (usp. 1. čitanje). Ali ide tim putem, a i one koji žele biti njegovi učenici poziva da ga upravo na tom putu slijede (usp. 2. čitanje i Evandjelje).

Isus je svjestan da je to i Očeva volja. Na njemu se u prihvaćanju žrtve i križa ostvaruje ono što će po uskrsnuću definirati: »Nije li tako trebalo biti« — i počevši od proroka protumači im što u svim Pismima ima o njemu (usp. Lk 24). Zašto se onda nama, meni ne smije dogoditi da trpim, da doživim trenutke koji su teški? Nama se ne smije dogoditi jedino to da ne sustanemo na tom putu hoda za Isusom.

ZL

23. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Ez 33,7—9; Rim 13,8—10;
Mt 18, 15—20)

— *Bratska opomena*

Dragocjena je oduvijek bila u Crkvi služba ljubavi. Prva je ljubav u ostvarenju Zakona. I to ljubav u svoj širini životnog darivanja. Ona se razvijala u osjetljivosti za siromašne (karitas), proživljavala se u Euharistiji i živjela iz Euharistije (agape). Ona je iznad svih drugih darova Duha.

Na poseban nam je način u današnjoj službi Riječi prisutno jedno služenje u ljubavi: bratska opomena. Kršćani su vezani vezom ljubavi

i povjerenja. Za duhovni rast u Gospodinu neizmjereno je važno ostati otvoren Duhu za opominjanje i primanje opomena. Tu se najčešće sukobljavamo s naravnim instinktom ljudske naravi koja ne trpi kritike, korekcije ili opomene. Ali kršćanska ljubav i zajedništvo više nije u redu naravi, nego milosti. Braćom i sestrama postaju nam oni koji to redovito nisu po krvnom rodbinstvu. A ipak je to zajedništvo duboko i istinito. Na temelju tog zajedništva »brat« je dužan opomenuti »brata«. To je služba ljubavi. Ako to ne čini, u službi je smrti a ne života. To je proročka služba koja omogućuje da se grešnik obrati i da živi. To je tajna Crkve u dimenziji ispravljanja, služenja životu, uništavanja grijeha. U najdubljoj dimenziji to se odrazuje u sakramentu pomirenja. No, sigurno je da Crkva želi tu tajnu ljubavi ostvarivati i u konkretnim zajedništvima, u ozračju povjerenja i ljubavi među »braćom«.

ZL

24. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Sir 27,30 — 28,7; Rim 14,7—9; Mt 18,21—35)

— *Milosrđe mi je milo, a ne žrtve!*

Čudan je taj naš svijet. Otkrivamo ga u paradoksu poruke čitanja, posebno evandeoskog. Riječ je tu o praštanju. Praštanje se ne temelji na ljudskoj logici. Čovjek vapije za osvetom, za pravdom. U ovom našem svijetu redovito se želi istjerati pravdu do kraja, svakom odrediti njegovo! Ipak, kamo onda sve to vodi? Tko će do kraja, do posljednje pare isplatiti pravdi ljudske dugove? Gdje mogu, po ljudskim naporima, izvršiti vapaji za osvetom, želje za izgladivanjem nepravdi? Ne vuče li se tu lanac velik i strašan koji sve više i više sputava čovjeka i čovječanstvo tako da odjednom svi viču »pravda«, a pravde nema!

Služba Riječi nudi nam poziv na praštanje. I to na neizmjereno praštanje: 70 puta 7! Uvijek, bez računice. To nije nijekanje pravde kao temeljne vrednote čovjeka i društva, nego je to jednostavno apel ljubavi. Čovjek se poziva da snagom objave i milosti prekine taj niz pravednih zahtjeva i potraživanja i da počne ljubiti i praštati u ljubavi. Bog to prvi pokazuje (Evandjelje). Neizmjeran je dug pravde, ali Bog ima srce, on se znade smilovati. To je od sada temelj novog poretka među ljudima, novih odnosa koji više neće rađati mržnjom i zatvaranjem, nego ljubavlju i mirom. Krist će to doreći u poziv: »Blago gladnima i žednima pravednosti, oni će se nasititi!«

ZL

25. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Iz 55,6—9; Fil 1,20c—24.27a; Mt 20,1—16a)

— *Moje misli nisu vaše misli!*

Čovjek je tajna. Jedino Stvoritelj znade sve o čovjeku. Jedino ga Bog zato savršeno ljubi. Čovjek je u odnosu na drugoga ograničen, ne

može do kraja prodrijeti u tajne ljudskog srca, u dušu drugog čovjeka. Zato nas često spopadaju osjećaji koji proizlaze iz te naše situacije ograničenosti. To su osjećaji nesnošljivosti, pomanjkanja oprostjenja, nerazumijevanje drugoga, zatvorenost u sebične interese, zavist nad tuđim dobrom, i drugo.

Naše su misli time uvjetovane. Trebaju biti očišćene, otkupljene. Prorok upozorava da su Božje misli drugačije (1. čitanje). To se pokazuje i na primjeru iz parabole u Evanđelju. Samo Gospodar vinograda znade u dušama ljudi tajnu zaposlenosti i nezaposlenosti, prihvaćanja i čekanja, znoja lica zbog napornog rada, ili mučnog preznojavanja zbog prohujalog dana.

A kada dolazi vrijeme plaće, čovjek misli misli sebičnosti. Prosuđuje kao nepravdu ono što je iz čiste ljubavi učinjeno drugom ljudskom biću.

Krist nas poziva da se radujemo dobru drugoga, da se radujemo nalasku izgubljene ovce, da se radujemo povratku izgubljenog sina, da živimo u ozračju istinske, nesebične radosti što je Gospodar dobar!

ZL

26. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Ez 18,25—28; Fil 2,1—11; Mt 21,28—32)

— *Bog te stalno čeka!*

Današnja čitanja htjela bi nas zahvatiti iznutra da se prepoznamo. Potrebno je obratiti se, odvratiti se od zlih djela svojih (1. čitanje), postupiti drugačije nego što je to bilo u prvotnoj našoj zloj nakani (Evanđelje). Važno je prepoznati se u toj kategoriji ljudi. Jer, ako mislimo da spadamo u pravedne, da spadamo u kategoriju tzv. »drugog« sina koji obeća i ne izvrši, tada sami sebi isključujemo mogućnost povratka.

Nosimo u sebi mogućnost da sagriješimo, prisutan je u nama otpor, nepovjerenje u odnosu na Boga i na ljude. Važno je to slomiti. Bog nam uvijek daje vremena, novu šansu, on nas čeka. I potvrđuje opravdanjem i spasenjem svaki takav povratak. Teško je s onima koji misle da im nije potrebno opravdanje, koji se smatraju pravednima.

Koliko puta postupamo poput drugog sina. Kažemo »hoću«, obećamo, a ne izvršimo. Bog nas i tu čeka. Prepoznamo se i tražimo od njega snagu da nas osposobi da obećano i ostvarimo. Važno je živjeti istinu svoga pravog stanja i ne stavljati na lice masku pravednosti. Isus je došao zbog takvih koji su potrebni obraćenja i pomoći. On će preobraziti našu zlu volju da postane dobra i djelotvorna. On je u sebi izrekao i ostvario svoj poslušni »da« Ocu, u čemu je zatajio stari »Adam«, prvi čovjek.

ZL

27. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Iz 5,1—7; Fil 4,6—9; Mt 21,33—43)

— *Kada dođe gospodar vinograda, što će učiniti?*

Vinograd je slika. To je Dom Izraelov (1. čitanje), farizeji Isusova vremena (Evandjelje), to smo mi, Crkva Božja, i svaki pojedini učenik Isusov. U vinograd se ulaže mnogo truda i ljubavi. Očekuje se urod koji razveseljuje srce gospodara vinograda.

Ova nam nedjelja govori istinu o Bogu. Bog nas ljubi. U svakog od nas investirao je svu svoju ljubav, svu pažnju, brigu, dobrotu. O svakome na poseban način vodi računa, od svakoga od nas očekuje plod. Tom istom ljubavlju Bog ljubi i cijelu Crkvu, zajednicu vjernika kojoj i mi pripadamo, zajednicu koja uživa pod istim suncem dobrote i ljubavi Božje.

Ova nam nedjelja govori i istinu o nama. Ono oko čega se nismo trudili, što smo dobili da čuvamo, što nam je povjereno u ljubavi želimo tako često sebično zadržati, prisvojiti, iskoristiti. Dok gledamo zrelo grožđe, zaboravljamo na onoga koji je dao sunce i kišu; dok uživamo u sreći, zaboravljamo na onoga koji je izvor života i sreće.

Shvatimo danas istinu o sebi da bismo prihvatili i istinu o Bogu. Gospodar vinograda će i danas poslati Sina svoga. Prihvatimo danas njegovu Riječ, nahranimo se danas njegovom ljubavlju, njegovom poslušnošću Ocu. U njemu smo mi zaista postali baštinici vinograda, zajedničari Kraljevstva Božjega, vinograda Božjega.

ZL

28. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Iz 25,6—10a; Fil 4,12—14. 19—20; Mt 22,1—14)

— *Sve je spremno! Dođite!*

I prorok Izaija (1. čitanje) i evanđelist snažno govore o pozivu i svadbi. Domaćin priprema svečanu večeru sa svom brigom i ljubavlju. O toj večeri mnogo ovisi. Treba sve predvidjeti da se gosti osjećaju udobno, da im bude lijepo, da se na taj način prodube ili stvori novo prijateljstvo. U tu gozbu želi domaćin utkati svega sebe, svu svoju osobu, svoj život.

Nije teško prepoznati u ovim usporedbama sliku jedinstvene gozbe ljubavi, sliku Posljednje večere, Euharistije, mise. I misa ima oduvijek, od događaja Posljednje večere, značaj gozbe. To je slavlje sastanka, zajedništva. Euharistija je susret u gozbi gdje bi Krist htio s uzvanicima još jače zapečatiti prijateljstvo i zajedništvo, a u njemu i po njemu i međusobno zajedništvo. U tu je gozbu Isus investirao neobično puno: dao je samog sebe, svu svoju osobu, svoj život. Jer to je gozba žrtvovane i uskrse ljubavi.

Dođite To je usrdan poziv, ponuda. Krist nam sam sprema kruh i vino, brižljivo ponuđeno, u neizmjernom značenju njegova tijela i krvi: jer Krist bi nam u tom otajstvu vjere htio reći da cijelim bićem, svim životom pripada nama.

ZL

29. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Iz 45,1. 4—6; 1 Sol 1,1—5b; Mt 22,15—21)

— *Čija je ovo slika i natpis?*

Isus nije došao rješavati konkretne zemaljske probleme. Da drugim mjestima govorit će o tome da nije poslan da rješava problem baštine braće. Postoje poslovi i poslovanja sinova ovoga svijeta.

Ipak, Isus želi biti svjetlo ovom svijetu. On sam je izazov i odgovor teškim pitanjima života i svijeta. Isus u tome ide posve radikalno, drugačije nego što to svijet očekuje. Svijet očekuje rješenje za teške probleme ekonomske prirode, a Isus govori o siromaštvu, dragovoljnom siromaštvu, o preziranju sebe i služenju drugima. I na taj način želi dati svoj jedini i definitivni odgovor na takve probleme svijeta. Svijet očekuje neke zamršene polaznice za rješenje mira u svijetu, za rješenje političkih konflikata, a Isus govori o ljubavi, o nesebičnoj ljubavi, o davanju života za druge. Tako Isus i postupa u svom životu. I time unosi u ovaj svijet novo svjetlo, pristup stvarnosti koja već zrači pobjedom ljubavi i predanja nad nasiljem, borbom protiv interesa ovoga svijeta.

U tom svjetlu valja gledati i današnje Evandjelje. Prvo čitanje pokušava naše razmišljanje usmjeriti upravo u tom smjeru. Dok Isus farizejima odgovara prema njihovu kapacitetu odgovor: »caru, carevo, Bogu Božje«, dotle svojim učenicima poručuje sasvim jasno: živite novim životom. »Ja sam Gospodin, i nema drugoga!«

ZL

30. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Izl 22,20—26; 1 Sol 1,5c—10; Mt 22,34—40)

— *Ljubi Gospodina svim srcem!*

Vjera govori o povjerenju. Povjerenje proizlazi iz ljubavi. To je tijesno povezano. Današnja čitanja, posebno evandeosko čitanje, potiču nas na razmišljanje o ljubavi.

Najprije: ljubav prema Bogu. Čini se često da to gotovo panteistički shvaćamo. Pretvaramo svoju ljubav u čisti naravni humanizam. A Isus ipak jasno govori o ljubavi prema Bogu kao osobi. Ta ljubav zahvaća čitavog čovjeka, cijelo srce, cijelo biće, razm i sve sposobnosti. Rječnik

je to istinski i duboke ljubavi što znademo kao ljudska bića registrirati i u našim ljudskim odnosima. Ljubimo li osobnog, pravog, jedinog Boga? Boga blizine, prijatelja i spasitelja?

U preciznom traženju te ljubavi u evanđeoskoj formulaciji jasno je da se tu ljubav ne smije podrazumijevati kao nešto samo po sebi razumljivo. To treba znati i provjeriti u dubinama vjerničke svijesti i života.

Tek tada možemo ljubiti bližnjega, jer ljubav je od Boga. Tek kad uzljubimo Boga koji nas je prvi ljubio, koji je tako ljubio svijet da je Sina svoga dao, moći ćemo upravo tako ljubiti svoga bližnjega.

ZL

31. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Mal 1,14b — 2,2b 8—10; 1 Sol 2,7b—9.13; Mt 23, 1—12)

— *Farizeji i farizeizam*

Farizeji su bili ljudi duboko pobožni, privrženi vjeri, u časti. Sjetimo se Nikodema, Josipa iz Arimateje, Gamaliela, Pavla. Isus s njima često sjeda za stol.

Farizeizam je duševno stanje, mentalitet. To je prijanjanje uz zakon do najmanjih detalja, točnošću pravnika, upadajući u kazuistiku. On rađa ohološću, prezirom onih koji ne prakticiraju vjeru. Takvi se smatraju na strani dobrih, postaju hipokrite, licemjeri. Takvo stanje čovjeka konačno uvlači u laž, živi u neistini. Pod maskom pravednosti čovjek ne ulazi u dubine. Slovo ubija duh.

Svi smo mi u napasti da budemo takvi: da se pokažemo kreposni, da izgledamo kako treba. Takva ljubav prema sebi guši ljubav prema Bogu i prema bližnjemu.

Očuvat ćemo se od farizeizma ako budemo kao djeca u odnosu na majku (Pripjevni psalam), ako shvatimo da sve dugujemo Ocu (Evanđelje) te se ne pravimo važnima. Stavimo se u službu drugima poput Pavla (2. čitanje), i to blago, bez interesa.

Isus, žrtvujući sebe na oltaru križa, ostvaruje svoju zapovijed: »Najveći među vama neka se ponizi i neka bude poslužitelj svima!« (Evanđelje).

ZL

32. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Mudr 6,12—16; 1 Sol 4,13—18; Mt 25,1—13)

— *Što mi očekujemo...?*

Živimo. Svakim danom se neki naši planovi ostvaruju, a neki se ne ostvaruju. U nečemu smo obradovani, u mnogome smo razočarani.

Često je taj naš život zapravo projekcija prema budućnosti, a isto tako često je taj naš život gledanje unatrag prema prošlosti. Tražimo osmišljenje tog života, bilo u onome što je prošlo, bilo u onome što još želimo.

Što želimo? Puni života, istinski život. U tom pogledu žele nas čitanja danas upozoriti na Božje gledanje na život. Bog je tvorac života. On nas je doзваo u život. Jedino on može našem životu dati istinski, puni smisao.

To je mudrost Božja koja nam rasvjetljuje tajnu života (1. čitanje). Tu su mudrost našle i »mudre« djevice. One su sasvim spremno pošle zaručniku u susret. Nisu tražile neke nadomjestke u životu po ispraznim traženjima, gubljenju vremena, okretanju prema užicima i sl. Mudre su djevice sreću svog života okrenule sasvim prema zaručniku i za njega su čuvale ulje u svojim svjetilkama.

I mi očekujemo dolazak Gospodnji. I u dimenziji onoga konačnog, drugog dolaska (2. čitanje), ali jednako tako i u dimenziji svakodnevnog susretanja s Kristom zaručnikom u tajni vjerničkoga budnog života: okrenutog prema onoj strani odakle »zaručnik dolazi«.

ZL

33. nedjelja kroz godinu (misna čit.: Izr 31,10—13. 19—20. 30—31;
1 Sol 5,1—6; Mt 25,14—30)

— *Svakome je dano koliko može primiti!*

Kako se često zaustavljamo kod ove prispodobe o talentima (Evanđelje) na matematici i zapadnjačkoj logici. Čak mislimo da taj čovjek koji dijeli talente (a onda to znači Bog u smislu prispodobe) nije pravedan. Zašto ne daje svima jednako! Mislimo da su ipak oni s deset talenata imali veću šansu i bilo im je lakše da pogode gospodarev nalog.

A ipak, jednako je teško ili jednako lako u smislu ove evanđeoske prispodobe udvostručiti 10 ili samo jedan talenat. Radi se o prihvaćanju talenata, o suradnji s njima, o životu. Svatko je dobio darove od Boga. Bog ih dijeli kako hoće, a dijeli ih prema svojoj dobroti i ljubavi. I onome kome je dan samo jedan talenat, Bog je Bog ljubavi. Uvijek je taj talenat čisti dar, tj. znak ljubavi (i zato: »neka tvoje oko ne bude zlo, jer sam ja dobar«!).

Pitanje današnje prispodobe zapravo glasi: kako surađujemo s darovima Božjim. Na Boga spada da svakom dadne kako hoće, koliko hoće. Mi znamo da je svakome dano po mjeri rasta Tijela Kristova. A na nas spada da te darove stavimo u službu zajednice, Crkve, Tijela

Kristova. Jer svi darovi, svi talenti daju se na dobro drugih, na izgradnju Tijela Kristova. Dakle, na nas spada da podvostručimo talente, da ih razdamo, da ih živimo u predanju i ljubavi, a ne u sebičnoj zatvorenosti, ili u strahu.

POSLJEDNJA NEDJELJA KROZ GODINU

SVETKOVINA KRISTA, KRALJA SVEGA STVORENJA (misna čit.: Ez 34,11—12. 15—17; 1 Kor 15,20—26. 28; Mt 25,31—46).



Svetkovina

U mnogim tekstovima Svetog pisma Krist nam je predstavljen kao vladar obnovljenog stvorenja, kao Kralj, Gospodar, Vođa, Pastir, Prvak i s mnogo sličnih naziva, koji svi znače jedno isto: Krist kao Bog, koji se združio sa stvorenjem kad je postao čovjek, sve stvorenje povezuje s Ocem; a nadvladavši grijeh i smrt, sve nas kao udove povezane sa sobom kao Glavom prenosi u vječno kraljevstvo.

Premda u kršćanskoj starini nije bilo posebne svetkovine Krista Kralja, kršćani su već od početka slavili Krista kao vladara. U starim bazilikama isticala se njegova slika kao gospodara svega stvorenja: Pantokrator — Svevladar. Kao što je sva starokršćanska umjetnost, tako je i cjelokupna liturgijska pobožnost usmjerena prema Kristu vječnome Kralju. Posebno se o Božiću, Bogojavljenju, Uskrsu i Spasovu Krist časti kao Vladar.

Posebnu svetkovinu Krista Kralja ustanovio je papa Pio XI. enciklikom »*Quas primas*« na svršetku jubilarne godine 1925. Do II. vatikanskog sabora ta se svetkovina slavila u zadnju nedjelju listopada, a zahvatom koncilske reforme premještena je na zadnju nedjelju crkvene godine, te je dobila eshatološko i kozmičko značenje. *Eshatološki* karakter posebno je obilježen naviještanjem posljednjeg suda (1. čitanje i Evanđelje). Tu će se upravo pokazati Kristova vlast nad ljudima kad presudi tko je zaslužio nagradu a tko kaznu. *Kozmički* karakter je istaknut u samom naslovu svetkovine, a još više u tekstovima koji slave Krista kao Glavu i Prvenca svega što postoji (2. čitanje).

U dogmatskoj konstituciji II. vatikanskog sabora o Crkvi pozivlju se svi kršćani da od ovoga sadašnjeg svijeta okreću sve više pamet prema budućnosti kada će »sva stvorenja biti konačno usavršena«.

Uključujući se pameću, voljom, sudjelovanjem i sakramentima u stvarnost Kristova kraljevstva, oslobađamo se od robovanja svijetu, tijelu i đavlu, te doprinosimo da se »cjelokupno stvorenje oslobodi od robovanja« (Zborna).

JR

LITURGIJSKA SLAVLJA KROZ MJESEC

R U J A N

1. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Terezija Margareta Redi**, djeвица. Rodila se u Arezzu u Italiji 15. srpnja 1747. u plemićkoj i duboko kršćanskoj obitelji Redi. Ona je druga po redu od dvanaestero djece. Ta je obitelj dala Crkvi tri redovnika i četiri redovnice. Na krštenju dobila je ime Ana, a odgojena je kod benediktinki u Firenzi. Stupila je samostan karmelićanki također u Firenzi 1. rujna 1764. uzevši ime Terezija Margareta od presv. Srca Isusova. Njezino je životno načelo bilo: služiti Bogu skrovitim, povučeni životom, u šutnji, ali sa srcem koje izgara ljubavlju, prema onoj sv. Pavla: »život sakriven s Kristom u Bogu« (Kol 3,3). To je oznaka i njezine duhovnosti: Isusov skroviti život, Isus u Euharistiji, Isusovo Srce. »Tvoje će Srce biti oltar gdje ću se istrošiti u vatri tvoje ljubavi«. U samostanu je vršila službu bolničarke i tako se posvetila. Umrula je dvoreći bolesnice 7. ožujka 1770. Svetom ju je proglasio Pio XI. 13. ožujka 1934. Kod karmelićana se slavi kao obavezan spomendan.

IK

— **Sv. Egidije**, opat, veoma popularan svetac u Francuskoj pod imenom Gilles. Živio je kao pustinjač u Provanci. Koncem 7. st. sagradio je na ušću Rhone samostan, u kojemu je kao opat vodio redovnike. U tom je samostanu i pokopan, te je po njemu kasnije nazvan Saint-Gilles. Grob sv. Egidija bila je omiljela postaja hodočasnika na putu u Kompostelu. Zbog pomoći onima koji su mu se utjecali u raznim potrebama ubrojen je među četrnaesticu svetih pomoćnika u nevoljama. Vjernici ga zazivaju u pomoć osobito protiv straha i duševnih bolesti.

ŠŠ

— **Sv. Lup**, biskup u Sens-u (Francuska), umro 623. godine.

— **Sv. Verena**, djeвица. Rodila se u Egiptu i kao djevojka pridružila se tebaidskoj kršćanskoj legiji te preko Italije došla u Švicarsku. Tu je razvila karitativnu djelatnost. Umrula je u Zürichu oko 300. godine. Nad njezinim je grobom podignuta crkva i samostan. Zaštitnica je domaćica u župskim kućama.

— **Sv. Jošua i Gideon**, suci u Izraelu (usp. Jošua; Suci 6—8).

— **Sv. Ana**, proročica. O njezinoj svetosti govori Evanđelje (usp. Lk 2,36 sl.).

— **Sv. Prisko**, jedan od Kristovih učenika, mučenik u Kapui.

— **Sv. Siksto**, učenik sv. Petra apostola, biskup i mučenik u Remsu (Francuska) za vrijeme cara Nerona.

— **Sv. Terencijan**, biskup i mučenik u Todiju (Umbrija) za vrijeme cara Hadrijana.

— **Sv. Amon**, đakon, i 40 djeвица, mučenici u Herakleji za tiranina Licinija (oko 320. g.).

— **Sv. Vincencije i Let**, mučenici u Španjolskoj.

— **Sv. Regul**, došavši iz Afrike u Toskanu, podnese mučeništvo u Populoni za vrijeme Totile.

— **Sv. Prisko**, biskup. On je za vrijeme vandalskog progonstva u sjevernoj Africi s jedanaest svećenika ukrcao u staru lađu i protjeran. Svi su sretno stigli na obalu Kampanije i tu uspješno širili Evanđelje i upravljali crkvama u pojedinim mjestima.

- Sv. Konstancije, biskup kod Akvina.
- Sv. Viktorije, biskup u Mans-u (Francuska).

2. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Bl. Ivan Franjo Burté, Severin Girault i drugovi**, mučenici. Među mnogobrojnim žrtvama koje je progutala francuska revolucija posebno mjesto zauzimaju »Rujanski mučenici« koji su svoj život završili u pokolju 2. i 3. rujna 1792. u Parizu. U povorci 230 katoličkih svećenika koji su na taj način završili trku ovozemaljskog života nalazili su se i franjevci: Ivan Franjo Burté, konventualac, Apolinar Morel, kapucin, i Severin Girault, trećoredac. Svi su svećenici osuđeni jer nisu prihvatili »konstituciju« Narodne skupštine koju je papa Pio VI. proglasio »svetogrdnom, raskolničkom i rušiteljicom primata Apostolske Stolice«. Iako su ubijanja tih dana bila prvenstveno uperena protiv aristokracije, ipak je sigurna činjenica da su spomenuti svećenici ubijeni jer su u poslušnosti papi odbili položiti zakletvu na civilnu konstituciju i da su umirali u ime vjere u Crkvu i iz vjernosti prema Crkvi. Povjesničar Michelet piše da su »ubijanja prestala samo zato jer su se krvnici umorili i jer u zatvorima nije bilo dovoljno sprava za ubijanje«. Na mjestu nekadašnjega karmelićanskog samostana, gdje su ubijeni i naši franjevački blaženici, danas se nalazi glasoviti Institut Catholique.

Proglašavajući ih blaženicima 1. listopada 1926. godine, papa Pio XI. je rekao »da je dovoljno utvrđena činjenica mučeništva i povod za mučeništvo 191 časnog sluge Božjega... Sto se tiče ostale dvadeset i dvojice, odluka je odgođena«. U franjevačkim zajednicama slave se kao neobavezan spomendan.

MB

- Sv. Maksima, mučenica u Rimu za vrijeme Dioklecijanova progonstva.
- Sv. Antonin, mučenik u Pamiers-u (Francuska). Njegovi se posmrtni ostaci s velikom časti čuvaju u crkvi u Palenciji (Španjolska).
- Sv. Zenon, i njegova dva sina: **Konkordije i Teodor te, mnoštvo drugih**, mučenici u Nikomediji za vrijeme cara Julijana Apostate.
- Sv. Kalista (Divna, Dijepa, Krasna) i njezina dva brata: **Evodije i Hermogen**, mučenici u Sirakuzi na Siciliji 305. godine.
- Sv. Elpidije, biskup u Lionu (4. st.).
- Sv. Nonos, opat na brdu Sorakti.

3. SV. GRGUR VELIKI, papa i crkveni naučitelj

Obavezan spomendan

Sv. Grgur Veliki, papa (590.—604.), jedna je od najznačajnijih ličnosti na Petrovoj Stolici, kao i u povijesti kršćanstva uopće. Rođen na granici staroga i srednjeg vijeka oko 540. u Rimu, nazvan je »zadnji veliki Rim-

ljanin i prvi veliki Evropljanin«. Sin bogatih roditelja: senatora sv. Gordijana i majke sv. Silvije, u mladim je godinama postao prefekt grada Rima. Ali, nakon očeve smrti odreče se svjetske karijere i roditeljsku kuću na Monte Celio pretvori u samostan sv. Andrije, u koji se i sam povuče kao monah. Na velikim posjedima na Siciliji, koje je baštiniio od oca, sagradi još šest samostana.

Papa Pelagije II. (579.—590.) uoči njegovu vrijednost, zaredi ga za đakona i pošalje za svoga poklisara u Carigrad, gdje je na carskom dvoru i dalje živio kao monah i nakon šest godina diplomatske službe opet se vratio u svoj rimski samostan. Poslije Pelagijeve smrti Rimljani jedno-dušno izaberu Grgura za papu, i bi posvećen upravo na današnji dan 590. g.

Crkvom Kristovom Grgur I. vladao je nepunih četrnaest godina, ali ih je kao vjerovjesnik, socijalni radnik, diplomat i crkveni učitelj ispunio takvim djelima, da ga Rimski martirologij naziva »neusporedivim mužem« (incomparabilis vir).

U doba čestih barbarskih provala brinuo se za obranu Grada i zemlje, za prehranu stanovništva i zaštitu ugroženih. Počeo je pokršćavanje Anglosasa na Britanskim otocima (v. Služba Božja, 1981, 1,67-68); utro put obraćenju arijanskih Langobarda u Italiji i učvršćenju vjere među tek obraćenim Zapadnim Gotima u Španjolskoj; dokrajčio je raskol u Milanskoj crkvi, koji je nastao zbog »troglavog spora«, itd. Uopće, Grgur je tim i sličnim djelima toliko podigao ugled papinstva, da mu je dao vodstveni položaj na Zapadu, čime je postavio temelje za kasnije stvaranje Papine države, koja je živjela preko tisuću godina, a i danas živi kao Stato Città del Vaticano.

Grgur se istakao i na peru. Njegova djela: Knjige razgovorâ (Libri dialogorum), Homilije po evanđeljima, Sakramentar i Komentar knjige o Jobu bili su kroz cijeli srednji vijek glavna literatura za naobrazbu katoličkog klera. Njegova je »pastoralka« (Liber regulae pastoralis) toliko oduševila duhove, da je bila odmah prevedena na grčki, a malo kasnije ju je sami kralj Alfred Veliki (+ 899.) preveo i na anglosaski jezik.

Sačuvana su 854 pisma, što ih je Grgur pisao raznim ličnostima. Između njih preko 20 pisama, koja je uputio biskupima našega Ilirika. Za hrvatsku je povijest osobito važno pismo, koje je svetac mjeseca srpnja 600. g. uputio solinskom biskupu Maksimu: javlja mu da su Slaveni već došli u Istru. Upravo tim pismom počinje niz vrelâ za hrvatsku povijest u novoj domovini!

Grgur je važan i za crkvenu liturgiju. On je Rimskom kanonu dao konačni oblik, koji je ostao na snazi sve do Drugoga vatikanskog sabora. U Rimu je osnovao pjevačku školu (schola cantorum). Kada se carigradski patrijarh samovlasno nazvao »vaseljenskim«, ponizni Grgur sebe nazva »sluga slugu Božjih«. Taj atribut i danas nose namjesnici Kristovi. Grgura, inače, slavi i Istočna crkva, pa ga nazivlje sv. Grgur Dvojeslov (Dijalog!).

On je bio mnogo čašćen i u hrvatskom narodu, kome je dan njegove smrti (»12. marča — Grgur papa«) bio kalendarska orijentacija.

Liturgija ističe Grgurovu mudrost. Nju lijepo naglašava i zborna molitva, koja glasi: »Bože, ti se milosrdno brineš za svoj narod i ljubavlju njime upravljaš. Po zagovoru svetog Grgura pape, daj duha mudrosti onima kojima si povjerio upravu: da se pastiri zauvijek raduju što im stado u svetosti napreduje.«

KJ

Istog dana

— **Sv. Feba**, suradnica sv. Pavla i službenica Crkve u Kenhreji. Pavao je naziva »sestrom« i toplo je preporučuje Rimljanima moleći ih da joj u svemu pomognu što od njih ustreba, »jer je i sama pomogla mnogima i meni samomu« (Rim 16,1—2).

— **Sv. Aristej**, biskup, i **Antonin**, dječak, mučenici u Kapui.

— **Sv. Aigulf**, opat, i **drugovi**, mučenici u Lerinu oko 673. godine.

— **Sv. Sandal**, mučenik u Kordobi (Španjolska).

— **Sv. Eufemija, Doroteja, Tekla i Erazma**, djevice i mučenice u Akvileji za vrijeme cara Nerona.

— **Sv. Bazilisa**, djevica i mučenica u Nikomediji za vrijeme cara Dioklecijana.

— **Sv. Mansuet** (Blago), biskup u Tulu (Francuska).

— **Sv. Šimun Stilita**, mladi, koji je u Siriji proživio 68 godina na jednom stupu. Umro je 596. godine.

4. *Bogoslužje ferijalno*

Istog dana

— **Sv. Ruža Viterbska**, djevica, franjevačka trećoredica. Rođena je u Viterbu 1233. god. Cijenjena od rođaka i susjeda kao uzor milosrđa, umjerenosti i kršćanske pobožnosti provela je 18 godina života prije nego je postala franjevačka trećoredica. God. 1250. obukla je franjevačku odjeću i posvetila se molitvi, pokori i propovijedanju. Poticala je svoje suvremenike riječju i primjerom na pobožnost i ustrajnost u vjeri. Kasniji životopisci su joj dodijelili naslov »apostolska propovjednica«. Posebni motiv njezine pobožnosti bila je muka Kristova. Pripisuju joj se mnogobrojni zanos (ekstaze) i viđenja.

Umrula je 1251. g. u Viterbu. God. 1258. njezino tijelo je svečano preneseno u crkvu sv. Marije od ruža u Viterbu. Glas o njezinoj svetosti brzo se proširio i to je utjecalo na njezino štovanje u Viterbu i okolici. Slavi se dvjema svetkovinama, uz koje su povezani mnogi elementi narodnog folklora: 4. rujna, na dan prijenosa njezina tijela, i 6. ožujka, na dan njezina rođenja za nebo (dies natalis).

MB

— **Sv. Mojsije**, vođa, prorok i zakonodavac starozavjetnoga izabranog naroda. Umro je na brdu Nebo nakon što je doveo izabrani narod do Obećane zemlje (usp. Pnz 34).

— **Sv. Kandida**, prva kršćanka u Napulju. Ona je naime na propovijedanje sv. Petra apostola prva u tom gradu prihvatila vjeru i od njega bila krštena te sveto živjela i u istom gradu umrla.

— **Sv. Marcel**, biskup i mučenik u Trieru.

— **Sv. Rufin, Silvan i Vitalik**, dječaci, mučenici u Anciri (Galacija).

— **Sv. Magno, Kast i Maksim**.

— **Sv. Marcel**, mučenik u Chalons-u (Francuska) za vrijeme cara Antonina i predsjednika Priska.

— **Sv. Tamel**, bivši poganski svećenik, i **drugovi**, mučenici za vrijeme cara Hadrijana.

— **Sv. Teodor, Ocean, Amijan i Julijan**, mučenici za vrijeme cara Maksimijana.

— **Sv. Bonifacije I.**, papa (418.—422.).

— **Sv. Marin**, đakon u Rimini-u i pustinjač na Monte Titano koje se kasnije po njemu nazva San Marino, živio je i umro u 4. stoljeću.

— **Sv. Ida**, franačka vojvotkinja, umrla kao udovica oko 814. godine.

— **Sv. Rozalija**, djeвица iz Palerma. Premda kraljevskoga roda (Karla Velikoga), napusti bogate dvore i njihove udobnosti te iz Palerma ode u obližnju pustinju živeći samotno u molitvi i pokori. Umrla je oko 1160. godine.

5. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Lovro Justinijan**, prvi patrijarh Venecije, rodio se 1. srpnja 1381. Njegova obitelj bila je jedna od najuglednijih ne samo u Veneciji već i u čitavoj Italiji. Lovro je zaranu izgubio oca, a majka mu ostala udovica od 24 godine s petero djece, koju je odgojila kako je najbolje mogla. Lovro je kao odrastao mladić od 19 godina stupio u samostan augustinaca u San Giorgio na otoku Alga blizu Venecije provodeći život u pokori, poniznosti i nadnaravnoj razboritosti pod vodstvom Gabrijele Condulmera, koji će kasnije postati papa Eugen IV. Lovro je uskoro bio zaređen za đakona i svećenika. Kad je Gabriel Condulmer izabran za papu i otišao u Rim, Lovro je povjerena njegova služba koju je vršio tako da je postao preteča one obnove redovničkog života koju će kasnije pokrenuti Tridentinski sabor. Kroz to je vrijeme Lovro napisao 9 knjiga duhovnoga sadržaja.

Papa Eugen IV. imenovao ga je 1443. g. biskupom Grada i Castella. Osam godina kasnije papa Nikola V. dokinuo je biskupsko sjedište u ta dva grada i prenio ga u Veneciju (Mletke) imenovavši Lovru prvim patrijarhom Venecije. Kao biskup i patrijarh Lovro se dao svom dušom na obnovu biskupije koja mu je bila povjerena. Osobito se zalagao za obnovu svećeničkih i redovničkih osoba. Vjernici, navlastito siromasi, u njemu su vidjeli i osjećali pravog pastira i oca. Njegovo pastoralno djelovanje bilo je prožeto pisanjem. Iza sebe je ostavio 15 djela, od kojih su dva najvažnija: »De casto connubio«, u kojem raspravlja o unutaršnjem savršenstvu redovnika, i »De institutione et regimine praelatorum«, u kojem govori kako se trebaju ponašati, upravljati i djelovati biskupi. Umro

je 8. siječnja 1455. Svetim ga je proglasio papa Benedikt XIII. god. 1727. Tijelo mu počiva u konkatedrali u Castellu. Slavi se na današnji dan, kad je preuzeo patrijarhijsku stolicu u Veneciji.

ŠŠ

- **Sv. Viktorin**, biskup u gradu Amiternu i mučenik u rimskom predgrađu za vrijeme cara Nerve Trajana.
- **Sv. Herkulan**, vojnik i mučenik u Rimskoj Luci za vrijeme cara Gala.
- **Sv. Urban, Teodor, Menedem i sedamdeset i sedam** od klera, mučenici u Carigradu za vrijeme cara Valenta.
- **Sv. Kvinkcije, Arkoncije i Donat**, mučenici u Kapui.
- **Sv. Romul**, nadglednik dvora cara Trajana, podnese mučeništvo zato što je prigovorio caru zašto progoni kršćane.
- **Sv. Eudoksije, Zenon i Makarije**, vojnici, te tisuću sto i četiri njihovih drugova, mučenici u Melitini (Armenija) za vrijeme cara Dioklecijana.
- **Sv. Bertin**, opat u Luxeuil-u (Francuska), umro oko 698. godine.
- **Sv. Obdulija**, djevica u Toledu (Španjolska).
- **Bl. Gentilis**, prezbiter OFM, misionar i mučenik u Perziji 1340. godine.

6. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

- **Sv. Eleuterije**, opat samostana sv. Marka u Spoletu. Kad je sv. Grgur Veliki (vidi 3. o. mj.) god. 584. u vlastitoj kući u Rimu osnovao samostan, k njemu je došao i sv. Eleuterije. U tom je samostanu i umro. O svetačkom životu sv. Eleuterija i njegovim čudesima piše sv. Grgur Veliki u svojim spisima (»Dialogi«).
- **Sv. Zaharija**, pretposljednji od tzv. malih proroka, prorok mesijanskih nada, djeluje najprije u babilonskom sužanjstvu a onda u Palestini za vrijeme kralja Darija I. (522.—486. pr. Kr.), upravitelja Zerubabela i velikog svećenika Jošue. Njegov spis spada među proročke knjige SZ.
- **Sv. Onezifor**, učenik i suradnik sv. Pavla apostola u Efezu i Rimu (usp. 2 Tim 1,16—18). Predaja veli da je kao biskup podnio mučeništvo zajedno s Porfirijem u Helespontu za vrijeme cara Domicijana.
- **Sv. Faust**, prezbiter, **Makarije i desetorica drugih**, mučenici u Aleksandriji za vrijeme cara Decija.
- **Sv. Donacijan, Presidije, Mansuet, German, Fuskul i Let**, biskupi i mučenici u Africi za vrijeme vandalskog progonstva i kralja Hunerika.
- **Sv. Kotid**, đakon, **Eugenije i drugovi**, mučenici u Kapadociji.
- **Sv. Kolumba i Konzolata**, djevice i mučenice u Italiji.
- **Sv. Eva de Dreuse**, djevica i mučenica u Francuskoj.

7. BL. MARKO KRIŽEVČANIN, mučenik

Obavezan spomendan

Blaženi Marko rođen je oko 1588. u »slobodnom kraljevskom gradu« Križevcima u Hrvatskoj. Filozofiju je učio u austrijskom Grazu, u zavodu »Ferdinandeum«, koji su vodili isusovci, i dobio naslov »magister«. Odlučivši se za svećenički stalež, pođe u Rim, gdje je studirao teologiju (1611.—1615.). Postavši svećenik, vratio se u zagrebačku biskupiju, gdje je počeo djelovati kao dušobrižnik, ali već 1616. na poziv ostrogonskoga nadbiskupa i ugarskog primasa Petra Pazmani-ja prijede u njegovu nadbiskupiju, da se bori protiv kalvinske hereze, koja je tada bila jako zahvatila Ugarsku i Slovačku.

Marko je kroz kratko vrijeme napredovao u crkvenim službama: najprije profesor, a onda ravnatelj nadbiskupskog sjemeništa u slovačkom gradu Trnavi; zatim kanonik ostrogonske katedrale i komoranski arhida-kon, te na kraju upravitelj benediktinske opatije Seplak kod Košica u Slovačkoj.

Biskupijski svećenik Marko upoznao se s dvama isusovcima Stjepanom Pongracem i Melkiorom Grodieckim, koji su kao dušobrižnici revno djelovali u veoma teškim prilikama u Košicama, gdje je od 23.000 stanovnika 20.000 bilo zaraženo krivovjermem. Tada su bila teška vremena. U srednjoj Evropi bjesnio je »30-godišnji rat« (1618.—1648.), koji su povelili protestanti protiv katolika. U Košicama se našao bl. Marko, kada je 5. rujna 1619. grad pao u ruke mađarskih kalvina.

Kalvinski su fanatici svu trojicu bacili u tamnicu i onda ih stali nago-varati da se odreku katoličke vjere i prihvate novu vjeru. Kad u tome nisu uspjeli, stadoše ih mučiti na najstrašnijim moralnim i fizičkim mukama, dok nisu 7. IX. te iste god. (1619.) odrubili glave Marku i Melkioru, a Stjepana izmrcvarena bacili u jamu u kojoj je nakon 20 sati izdahnuo.

Grofica Katarina Forgač, revna katolikinja, na veoma vješt način uspjela je od zagriženog kalvina vojvode Bethlena dobiti tjelesa trojice mučenika. Ona ih očisti, umota u svilu i postavi u krasan lijes, koji preda na čuvanje samostanu klarisa u Trnavi, gdje je njezina kći bila starješica. Kada je pak car Josip II. god. 1784. ukinuo taj samostan, kovčeg s relikvijama svetih mučenika prenesen je u samostan uršulinki također u Trnavi, gdje se i danas čuva. Nakon provedenog postupka papa sv. Pio. X. izda 1. XI. 1904. dekret o beatifikaciji triju košičkih mučenika, a svečani obred proglašenja obavi 15. siječnja 1905. u bazilici sv. Petra u Rimu.

Bl. Marko jedan je od bezbrojnih mučenika, što ih je za vjeru Kristovu dao hrvatski narod, i jedan od rijetkih između njih koji je postigao čast oltara. Da je bio Hrvat, o tome nema nikakve sumnje, jer se u jednom dokumentu, što se do danas sačuvao u Germanikumu, sam potpisao: »Marcus Stephanus Crisinus, Croata, Dioecesis Zagrabiensis« (Marko